

# Kun hver 10. elev på specialskoler får afgangsbrev

CHRISTOPHER MOYELL JUUL  
Direktør, Fonden Drive

**Mange forældre** sidder i disse dage i en gymnastiksal pyntet med friske bagegrene og får en tåre i øjenkrogen, når fællessangen bruser, og deres børn får folkeskolens afgangsbrev i hænderne. Håbefulde unge, som er klar til ferie og til at flyve videre ud i livet og uddannelseliv. Virkeligheden er dog en helt anden på landets kommunale specialskoler. Her ser vi en stor gruppe elever med særlige behov, som ikke afslutter deres skolegang med at få et afgangsbrev i hånden.

**Mens 9 af 10** elever forlader 9. klasse i folkeskolen med folkeskolens afgangsprøve, ser det helt anderledes ud for de elever, som går på specialskoler. 68 pct. af eleverne på specialskoler går slet ikke op til folkeskolens afgangsprøve i 9. klasse, viser 2020-tal fra KL, og blot hver 10. tager afgangsprøve i alle fag. Det er trist, at kun 10 pct. får en fuld afgangsprøve, men det er også tankevækkende, at man på mange specialskoler ikke engang tilmelder eleverne til afgangsprøvene i 9. klasse. Sådan burde det ikke være. Vi skal have større håb, drømme og ambitioner for vores børn og unge med særlige behov. Alle kan ikke få en afgangsprøve, men langt flere kan med den rigtige støtte og hjælp.

**Jeg ved, det kan lade sig gøre.** Jeg har selv stået i spidsen for landets største dagbehandlingsskoleorganisation i otte år, og nu er jeg en del af Fonden Drive, som udvikler og indsamler viden fra ind- og udland til at forbedre skolegangen for neurodivergente børn og unge.

Analysen og undersøgelser viser tydeligt, at neurodivergente børn og unge med et professionelt og ambitiøst skoletilbud selvfølgelig kan lære, udvikle sig og også få papir på det. Vi behøver ikke engang at gå til udlandet for at dokumentere det. Statistikker viser, at de



Hvis vi skal skrue op for ambitionerne og sikre vores neurodivergente børn en uddannelse, så er der brug for at dele alt det, der virker, med hinanden og tænke sammen, skriver Christopher Moyell Juul. Arkivfoto: Finn Frandsen

større dagbehandlingsskoler i Storkøbenhavn formår at få 80 pct. eller flere af eleverne til afgangsprøve i 9. klasse, og af disse aflægger cirka 75 pct. prøven i den fulde fagrække i form af både dansk, engelsk, matematik og de øvrige fag, som bliver udtrukket.

Altså et billede, der er markant bedre end de knapt 10 pct., der går op i fuld fagrække på landets kommunale specialskoler. Når de professionelle dagbehandlingsskoler og enkelte specialskoler som Langagerskolen i Aarhus og Frejaskolen i København kan, så bør det også være muligt at løfte kvaliteten og ambitionerne for vores børn på alle specialskoler i Danmark.

**Nogle vil indvende,** at de dårlige tal fra specialskolerne ikke er overraskende, da de typisk har elever med et væld af udfordringer, både

fagligt, socialt og personligt. Det er fuldstændig korrekt. Men det er jo netop derfor, at der på specialskoler og dagbehandlingsskoler er en helt anden normering med mange flere voksne til eleverne. Det betyder, at man bedre kan tilrettelægge undervisningen ud fra de behov og faglige kompetencer, som den enkelte elev har.

Derfor er en ambition om, at

”

**Nogle vil indvende, at de dårlige tal fra specialskolerne ikke er overraskende, da de typisk har elever med et væld af udfordringer, både fagligt, socialt og personligt.**

langt flere lykkes med at tage den vigtige afgangsprøve i 9. klasse, også realistisk. For den afgangsprøve er en vigtig adgangsbillet i livet, og et manglende afgangsbrev sætter spor senere: 15 måneder efter 9. klasse er 38 pct. af de unge fra specialskolerne ikke i gang med en uddannelse. Og kigger vi på fire år efter 9. klasse, har kun 8 pct. af specialskoleeleverne gennemført en ungdomsuddannelse, og næsten 80 pct. er uden for arbejdskraften. Vi taber simpelthen specialskoleeleverne på gulvet, som det er nu. Og pølen peger på os, de professionelle. Det er vores ansvar at lave skoler, der kan give de unge en adgangsbillet til et godt og selvforløsende voksenliv.

**For mange neurodivergente børn** er livet en daglig kamp derhjemme og i skolen. For nogle har den kamp været så hård, at de har mistet motivationen og troen på sig selv undervejs. Nogle giver helt op og tror hverken på, at de kan lære noget eller få venner. Netop derfor har vi ledere, lærere, pædagoger og psykologer et helt særligt, skærpet ansvar for ikke også at give op.

Vi skal tværtimod holde fast i vores ambitioner på børnenes vegne og vores tro på, at de kan lykkes. Vi skal se deres styrker og opdage alt det, de kan, og hjælpe dem med at finde motivationen og troen på sig selv og livet tilbage. Endeligt, så skal vi også turde stille ambitiøse faglige krav. For når vi undlader at kræve noget, svigter vi og signalerer til børnene, at vi ikke tror, at de kan.

**Vi ved, at antallet af børn, unge og voksne, der får en diagnose, er kraftigt stigende.** Ifølge beregninger fra KL har ét af syv børn fået en eller flere psykiatriske diagnoser, inden de fylder 18 år. Det er tvungende nødvendigt for vores samfund, at vi får så mange som muligt af disse unge godt igennem skoletiden og ud på arbejdsmarkedet. For arbejdsgiverne betyder det

også en fundamental forandring. De skal i stigende grad være i stand til at tilpasse deres arbejdsplads og job for at få det bedste ud af medarbejdere med f.eks. adhd eller autisme.

Flere og flere virksomheder søger rådgivning om, hvordan de bedst muligt kan tiltrække og fastholde de medarbejdere, der måske nok har personlige udfordringer, men som også kan have exceptionelt stærke analytiske evner eller være idérige og innovative, som vi ganske ofte ser hos mennesker med autisme og adhd. Derfor rustes de gode virksomheder og organisationer sig til at skabe arbejdspladser, der passer til medarbejdere, som måske i højere grad har brug for f.eks. struktur, individuelle hensyn og mulighed for at trække sig. De ved godt, at en del af fremtidens arbejdskraft har særlige behov.

**For at vi kan nå derhen,** må vi skrue op for samarbejdet. I skoleverdenen skal vi i langt højere grad finde og dele løsninger på tværs. På både specialskoler og dagbehandlingsskoler skræddersyr og håndholder vi de fleste undervisningsforløb til eleverne. Men vi er for dårlige til at dele vores erfaringer på tværs af skoler.

I Fonden Drive mener vi, at vi i langt højere grad skal strukturere og professionalisere udvekslingen af erfaringer, viden og konkrete forløb og redskaber mellem skoler og specialtilbud - både på tværs af skoler og kommuner og på tværs af offentlige og privatdrevne skoler. Vi behøver ikke alle sammen knække den samme nød. Hvis vi skal skrue op for ambitionerne og sikre vores neurodivergente børn en uddannelse, så er der brug for at dele alt det, der virker, med hinanden og tænke sammen. Og så skal vi videreudvikle og forbedre samarbejdet med ungdomsuddannelse og arbejdspladserne for fremtidens unge og vores fælles samfunds skyld.

## Kultur, religion og værdier har skylden - ikke arbejdsmarkedet

ANDERS VISTISEN  
MEP (DF)

**I et debatindlæg** i JP skriver Danmarksdemokraterne, Liberal Alliance og De Konservative, at »integrationen står og falder med beskæftigelse«. De tre partier har ret i, at beskæftigelsen er vigtigt for samfundskøkonomien og forudsætningerne for at blive en integreret del af samfundet, men beskæftigelse er langtfra det vigtigste for integrationen. Kultur og religion er en væsentligt større årsag til, at visse grupper ikke lader sig integrere i det danske samfund. Det er naturligvis en god start for integrationen, når indvandrere får et arbejde. De lærer at tale dansk og får indblik i vores måde at gøre tingene på. Men som de seneste 40 års indvandring fra andre kulturer har vist os, er det overhovedet ikke en garanti for vellykket integration, at man har et arbejde.

**Der er mange** tusinder af indvandrere og efterkommere, som har et arbejde, men som stadig er dybt uintegrerede, og som udgør en stor kulturel og social belastning for Danmark. Folk, der passer deres arbejde, men som stadig er mere loyale over for deres religion og deres hjemland end over for Danmark, og som holder fast i de middelalderlige værdier, deres kultur er forankret i. Det ændrer sig ikke ved, at de har et arbejde.

Omvendt er der folk, der ikke har et arbejde, men som alligevel bestræber sig på at passe ind, tage vores kultur og værdier til sig og lære det danske sprog. Folk, der er taknemmelige over, at vi har tilbudt dem ophold i Danmark, og som prøver at gøre sig fortjent til den tillid, vi har vist dem.

**Forskellen skyldes** helt åbenlyst den kultur og religion, de forskelli-

ge indvandringsgrupper har med i bagagen. De er i vidt omfang kommet til Danmark under samme socioøkonomiske forudsætninger - enten som flygtninge eller migranter - men alligevel er der enormt stor forskel på, hvor integrerede de forskellige grupper er i Danmark.

De fleste indvandringsgrupper har relativt let ved at integrere sig, eksempelvis asiatiske migranter fra primært hinduistiske lande. De er glade for vores fantastiske land og tager vores kultur, sprog og værdier til sig. Det samme gør sig gældende for de ukrainske flygtninge, som udviser taknemmelighed og passer fint ind i vores land uden at lave ballade i gaderne.

**Omvendt har** indvandrere fra særligt muslimske lande meget svært ved at passe ind, og mange af dem har ikke et ønske om at blive en del af vores samfund. De vil helle-

re beholde deres muslimske identitet og traditioner, hvorfor de giver deres børn muslimske navne, udøver social kontrol over børnene og oplærer dem i muslimsk kultur og efter muslimske værdier. De modarbejder integrationen - selv om mange af dem har et arbejde.

Hvis integrationen stod og faldt med beskæftigelse, som DD, LA og K hævder, ville der ikke være så stor forskel på integrationen blandt forskellige etniske grupper i Danmark. Og i så fald ville det blot være et spørgsmål om tid, før Muhammed og hele hans familie blev pæredanske. Det ville da også være herligt.

**Men det er en håbløst** naiv idé; en liberal vildfarelse, der bunder i et forkert menneskesyn. Kultur, religion, traditioner og loyaliteter betyder nemlig meget mere end tilknytning til arbejdsmarkedet ift. at

forme et menneskes identitet, værdier og tilhørsforhold. Særligt for muslimer, fordi de går mere op i at opretholde deres kultur og traditioner for de kommende generationer, end de fleste danskere gør.

Derfor kan vi tale nok så meget om, at indvandrere skal i arbejde - for selvfølgelig skal de det. Men vi skal ikke bilde os selv ind, at integrationen pludselig bliver en stor succes, hvis alle, der hedder Muhammed og Fatima, får et arbejde.

### SKRIV DIN MENING

Send dit indlæg via  
[jp.dk/senddebat](mailto:jp.dk/senddebat).  
Læs JP's opfordringer og betingelser på  
[jp.dk/kontakt/debat](http://jp.dk/kontakt/debat).